

ТК 146: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СТАНДАРТИЗАЦІЇ У НАФТОГАЗОВІЙ ГАЛУЗІ

Є. Крижанівський, доктор технічних наук, професор, член-кореспондент НАН України, ректор,
О. Карпаш, доктор технічних наук, професор, проректор з наукової роботи,
Я. Зінчак, кандидат технічних наук, старший науковий співробітник,
М. Карпаш, кандидат технічних наук, доцент, директор,
Н. Тацакович, відповідальний секретар ТК 146, науковий співробітник,
Науково-дослідний інститут нафтогазової енергетики і екології,
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу (ІФНТУНГ), м. Івано-Франківськ

TK 146: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ СТАНДАРТИЗАЦИИ В НЕФТЕГАЗОВОЙ ОТРАСЛИ

Е. Крижановский, доктор технических наук, профессор, член-корреспондент НАН Украины, ректор,
О. Карпаш, доктор технических наук, профессор, проректор по научной работе,
Я. Зинчак, кандидат технических наук, старший научный сотрудник,
М. Карпаш, кандидат технических наук, доцент, директор,
Н. Тацакович, ответственный секретарь ТК 146, научный сотрудник,
Научно-исследовательский институт нефтегазовой энергетики и экологии,
Ивано-Франковский национальный технический университет нефти и газа (ИФНТУНГ), г. Ивано-Франковск

COMMITTEE TC 146: PROBLEMS AND PROSPECTS IN OIL AND GAS INDUSTRY

Ye. Kryzhanivsky, Doctor of Technical Sciences, Professor, Corresponding Member of NAS of Ukraine, Rector,
O. Karpash, Doctor of Technical Sciences, Professor, Vice-Rector for Research,
Ya. Zinchak, Candidate of Technical Sciences, Senior Scientist,
M. Karpash, Candidate of Technical Sciences, Associate Professor, Director,
N. Tatsakovych, TC 146 Executive Secretary, Scientist, Research Institute of Oil and Gas Power Engineering and Ecology,
Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas, Ivano-Frankivsk

У статті висвітлено основні етапи організаційного розвитку ТК 146 «Матеріали, обладнання, технології та споруди для нафтогазової промисловості», наведено детальний аналіз накопиченого досвіду в галузі розроблення та гармонізації нормативних документів (НД) з міжнародними та регіональними. Розглянуто основні проблеми стандартизації у нафтогазовій галузі з урахуванням її специфіки та порівняно з досвідом міжнародних та регіональних органів. Запропоновано шляхи удосконалення національної стандартизації у нафтовій галузі.

Стандартизація є одним із найважливіших елементів сучасного механізму управління якістю продукції, у тому числі робіт та послуг. За визначенням Міжнародної організації із стандартизації (ISO), стандартизація є встановлення та застосування правил з метою упорядкування діяльності у пев-

них галузях на користь та за участі всіх зацікавлених сторін, зокрема для досягнення всезагальної оптимальної економії за рахунок дотримання функціональних умов та вимог безпеки.

У нафтогазовій галузі питання стандартизації стоїть особливо гостро. Відомо, що для достатнього

нормативного забезпечення робіт із розроблення та експлуатації нафтогазового родовища необхідним є застосування близько 1000 НД [1]. Україна як держава із найстарішими у Європі традиціями видобування вуглеводнів, потужною сучасною бюджетотворчою нафтогазовою галуззю на момент структурних перетворень (утворення НАК «Нафтогаз України» у 1998 році) у нафтогазовому секторі не мала відповідного суб'єкта стандартизації.

Ураховуючи ці обставини, при ІФНТУНГ, який є єдиним вищим навчальним закладом нафтогазового профілю в Україні, наказом Держспоживстандарту № 252 від 23.04.2002 за погодженням з Міністерством палива та енергетики України було створено технічний комітет стандартизації ТК 146 «Матеріали, обладнання, технології та споруди для нафтогазової промисловості».

До сфери діяльності ТК 146 належить розроблення, розгляд та погодження національних стандартів, участь у роботі споріднених ТК міжнародних та регіональних організацій і формування позиції України щодо розроблюваних НД цих організацій за об'єктами стандартизації (табл. 1).

За час існування ТК 146 вартість енергоносіїв вуглеводневого походження (природний газ, нафта та нафтопродукти) значно зросла. У зв'язку із цим та із зростанням ролі України як енерготранзитної держави, постало питання нормативного забезпечення точного та достовірного обліку об'єму та витрат енергоносіїв. Тому, в ІФНТУНГ спільно із ДП «Івано-Франківськстандартметрологія» було ініційовано питання створення спочатку окремого технічного комітету стандартизації з питань вимірювання об'єму та витрати газу та рідин, а потім відповідного підкомітету в складі ТК 146. Остання ідея нарешті зна-

йшла підтримку як в НАК «Нафтогаз України», так і в Міністерстві палива та енергетики.

Відповідно до наказу Держспоживстандарту № 141 від 08.04.2009 структуру ТК 146 було реорганізовано:

- до складу комітету увійшло 10 нових членів-представників: Фізико-механічного інституту ім. Г. В. Карпенка НАН України, ВАТ «Інститут транспорту нафти», ТОВ «Інститут «Шельф», Науководослідного і проектного інституту транспорту газу, ДК «Укртрансгаз» НАК «Нафтогаз України», ЗАТ «Трест «Підводтрубопровід», ННЦ «Інститут метрології», ДП «Укрметртрестстандарт», ДП НДІ «Система», НУ «Львівська політехніка»;
- створено новий підкомітет ПК 4 «Вимірювання витрат та кількості газів та рідин»;
- розширено сферу діяльності ТК 146 шляхом включення нових об'єктів стандартизації.

Від часу свого заснування ТК 146 бере активнішу участь у становленні системи стандартизації в нафтогазовій галузі. Зокрема, було розроблено національні стандарти, що встановлювали вимоги до сталевих приварних деталей магістральних трубопроводів. Члени ТК 146 були залучені до розроблення більше десяти НД галузевого рівня (СОУ).

На розгляд та погодження до ТК 146 було направлено понад 40 НД різного рівня, розроблених відповідними установами нафтогазової промисловості.

Проте, аналіз змісту документів рівня СОУ та корпоративних документів, розвиток яких стимулюється в НАК «Нафтогаз України», доводить, що відсутня єдина система формування нормативної бази у нафтогазовій промисловості. Наявний у цей час підхід до розроблення НД різного рівня призводить до багатократного дублювання положень

Таблиця 1. Перелік об'єктів стандартизації, закріпленими за підкомітетами ТК 146 до 08.04.2009

Ч/ч	Підкомітет	Об'єкти стандартизації (код згідно з ДК 004-2003)
1	ПК 1 Бурове та нафтогазо-промислове обладнання та інструмент	75.180.10 — устаткування для розвідування, свердлування (буріння) та видобування (охоплює також споруди на континентальному шельфі) 75.180.99 — інше устаткування для нафтової та газової промисловості
2	ПК 2 Системи трубопровідного транспорту	23.060.01 — клапани взагалі 75.200 — устаткування для перероблення нафти, нафтопродуктів і природного газу (охоплює також нафто- і газосховища, розподільчі системи, трубопроводи, бензоколонки, заправчі пристрої тощо)
3	ПК 3 Контроль якості та сертифікація у нафтогазовій промисловості	03.120.20 — сертифікація продукції та підприємств. Оцінювання відповідності (охоплює також акредитацію лабораторій та програми аудиту і проведення аудиту) 19.100 — неруйнівне випробування (охоплює також випробувальне обладнання: промислову апаратуру для рентгенівської та гамма-радіографії, проникальні дефектоскопи тощо, неруйнівне випробування зварних швів, плівки для технічної радіографії, неруйнівне випробування металів)

